

Actualiteitsanalyse Beroepscompetentieprofiel Kotter Schipper

Opdrachtgever: VTL

ECORYS

Ruud van der Aa
Thijs Viertelhuizen
Etienne van Nuland

Rotterdam, 9 januari 2009

ECORYS Nederland BV

Postbus 4175

3006 AD Rotterdam

Watermanweg 44

3067 GG Rotterdam

T 010 453 88 00

F 010 453 07 68

E asb@ecorys.com

W www.ecorys.nl

K.v.K. nr. 24316726

ECORYS Arbeid & Sociaal Beleid

T 010 453 88 05

F 010 453 88 34

Inhoudsopgave

1 Inleiding	7
2 Methodologie	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Analyse kader	9
2.3 Aanpak	10
3 Analyse trends en innovaties	11
3.1 Inleiding	11
3.2 Wet- en regelgeving	11
3.3 Arbeidsmarkt	13
3.4 Technologie	13
3.5 Bedrijfsorganisatorisch	15
3.6 Internationale ontwikkelingen	16
4 Gevolgen voor het BCP	17
4.1 Inleiding	17
4.2 Wet- en regelgeving	17
4.3 Arbeidsmarkt	18
4.4 Technologie	18
4.5 Bedrijfsorganisatorisch	18
4.6 Internationale ontwikkelingen	19
5 Advies over BCP	21
5.1 Inleiding	21
5.2 Advies	21
Bijlage 1 Lijst van geraadpleegde bronnen en personen	23
Bijlage 2 Overzicht van geïnventariseerde trends en innovaties	25

1 Inleiding

Aanleiding

Een beroepscompetentieprofiel (BCP) is nooit af. De sectoren transport en logistiek zijn voortdurend in beweging. Daarnaast zijn ook de inzichten over het ontwikkelen van competenties - zowel in het onderwijs als in de beroepspraktijk - geen statisch gegeven. Dit leidt ertoe dat de BCP's die voor de sectoren transport en logistiek zijn opgesteld van tijd tot tijd serieus tegen het licht gehouden moeten worden en waar nodig dienen te worden aangepast aan de nieuwe actualiteit. Aanpassingsvermogen is een belangrijke kernwaarde van de BCP's. Immers, een van de belangrijke uitgangspunten bij de ontwikkeling van de BCP's is geweest dat deze – naast transparant en duurzaam – flexibel dienen te zijn, dat wil zeggen dat nieuwe ontwikkelingen in de beroepsuitoefening snel in het competentieprofiel en vervolgens in het kwalificatiedossier kunnen worden verwerkt.

Actualiteitsanalyse

Een BCP is een beschrijving van de beroepspraktijk van een vakvolwassen beroepsbeoefenaar. Een geactualiseerde BCP is belangrijk voor de sector, voor VTL en voor de onderwijsinstellingen. Het BCP is een uitgangspunt voor de ontwikkeling van het kwalificatiedossier dat de basis vormt voor het curriculum van de opleiding. Een BCP is dan ook een dynamisch document. Onder invloed van allerlei factoren verandert de beroepspraktijk en daarmee mogelijk ook het competentieprofiel.

Om de sociale partners adequaat te kunnen adviseren over het vernieuwen van het BCP van de kotter Schipper is een actualiteitsanalyse uitgevoerd. In het volgende hoofdstuk is de aanpak van deze analyse beschreven. Hoofdstuk 3 bestaat uit een analyse van de geïnventariseerde ontwikkelingen die zich de laatste jaren in het beroep hebben voorgedaan. In het vierde hoofdstuk komen de gevolgen van de gevonden trends en innovaties op het BCP aan bod. Dit mondt uit in een advies in hoofdstuk 5. Ten slotte is er een bijlage met een overzicht van geraadpleegde bronnen en een overzicht waarin alle geïnventariseerde trends en innovaties uitgebreid zijn beschreven.

2 Methodologie

2.1 Inleiding

Voor het BCP van de kotter schipper is een actualiteitsanalyse uitgevoerd. De methodiek waarmee deze analyse is uitgevoerd en de criteria die de basis ervoor vormen, worden in dit hoofdstuk uiteengezet.

2.2 Analyse kader

Om te bepalen of actualisatie van het BCP voor de kotter schipper nodig is en zo ja, op welke onderdelen, zijn twee stappen gevolgd. Ten eerste is op systematische wijze nagegaan welke voor het beroep relevante trends en innovaties zich hebben voorgedaan sinds het vaststellen van het huidige BCP. De trends en innovaties zijn in kaart gebracht aan de hand van vijf thema's, te weten: wet- en regelgeving, arbeidsmarkt, technologie, bedrijfsorganisatorische en internationale ontwikkelingen.

Nadat trends en innovaties zijn geïnventariseerd, heeft de beoordeling van de gevolgen van iedere trend of innovatie op het BCP plaatsgevonden. Bij de beoordeling is gelet op representativiteit en relevantie.

Bij representativiteit gaat het erom te bepalen in welke mate de geconstateerde ontwikkeling zich in het beroep of in de sector voordoet. Een trend of innovatie kan namelijk ingrijpende gevolgen hebben voor een beroep. Wanneer de innovatie zich beperkt tot een klein aantal bedrijven, dan is voorzichtigheid met aanpassing van het BCP op zijn plaats. Ook is het van belang om mee te wegen of een ontwikkeling betrekking heeft op de gehele beroepsgroep of slechts op een deel ervan. Representativiteit is in dit geval niet in statistische zin onderzocht, maar in meer kwalitatieve zin meegenomen.

Bij relevantie gaat het erom te bepalen of op basis van de geconstateerde trend of innovatie het noodzakelijk is om het BCP inhoudelijk aan te passen. Een nieuwe wet of technologie bijvoorbeeld kan voor een hele beroepsgroep tot een verandering in de manier van werken leiden, maar desondanks geen wezenlijke invloed op het beroep of het BCP hebben. In een ander geval leidt een trend of innovatie misschien tot een verschuiving in het relatieve belang van een bepaalde beroepscompetentie, maar blijft de omschrijving ervan accuraat. Het BCP blijkt in zo'n geval robuust en duurzaam genoeg om de invloed van een nieuwe trend of innovatie op het beroep te kunnen absorberen.

De criteria relevantie en representativiteit dienen zodoende als een kritische filter op de gesignaleerde trends en innovaties en de consequenties daarvan op de BCP's. De

gehanteerde aanpak is consistent met het Protocol Beroepscompetentieprofielonderzoek van Colo.

2.3 Aanpak

De inventarisering van trends en innovaties heeft plaatsgevonden op basis van desk research. De desk research van onder meer arbeidsmarktonderzoeken, vakbladen, wetteksten en websites is aangevuld met expertinterviews. De interviews met stakeholders uit de sector hadden een tweeledig doel. Naast het aanvullen van hiaten in reeds op basis van bestaande bronnen geïnventariseerde trends en innovaties, waren de interviews vooral bedoeld om de eventuele gevolgen van trends en innovaties voor het BCP te beoordelen. De stakeholders zijn steeds gevraagd te reflecteren op de in kaart gebrachte trends en innovaties voor wat betreft de herkenbaarheid en volledigheid ervan, waarna in het interview is nagegaan in hoeverre een BCP verandering behoeft om te beantwoorden aan de gesignaleerde trends en innovaties.

Om de inventarisatie en beoordeling van trends en innovaties af te sluiten, is een discussiebijeenkomst met stakeholders uit de sector en/of kenniswerkers van VTL georganiseerd. De bijeenkomst had als doel de relevantie van trends en innovaties te toetsen en te valideren. Door de visie van de sectordeskundigen, de kenniswerkers en de visie van ECORYS met elkaar te combineren ontstaat een intersubjectieve beoordeling van de benodigde actualisering van het BCP.

3 Analyse trends en innovaties

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft en analyseert de geïnventariseerde trends en innovaties. Per thema worden de trends en innovaties en hun relatie tot het beroep beschreven. Daarnaast komt ook de representativiteit in dit hoofdstuk aan bod. De analyse van de gevolgen per trend en innovatie op het BCP vindt plaats in het volgende hoofdstuk.

3.2 Wet- en regelgeving

Evaluatie Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) in 2009

Het Europese visserijbeleid is hoofdzakelijk vastgelegd in verordeningen die bindend zijn voor de lidstaten van de Europese Unie, waaronder Nederland. Het GVB bestaat in wezen uit vier elementen:

- instandhoudingbeleid ter bescherming van visgronden en visbestanden;
- structuurbeleid met als doel de vlootcapaciteit en de infrastructuur te reguleren;
- marktbeleid om de markt te stabiliseren;
- extern beleid voor overeenkomsten met derde landen over de visserij.

Voor de vissers speelt uiteraard het instandhoudingbeleid een grote rol. Maatregelen op dit gebied omvatten regels voor onder meer de Total Allowable Catches (TAC), visvangstbeperkingen, technische regels op het gebied van vistuig, en verplichtingen om de vangst te registreren.

In 2002 is het GVB grondig hervormd om het doeltreffender te maken. Het hervormde beleid kenmerkte zich door een langetermijnaanpak, een nieuw vlootbeleid, verbeterde toepassing van de regels, en meer betrokkenheid van de belanghebbenden.

In 2008 heeft de Europese Commissie besloten om het GVB volledig te herzien om op grond hiervan institutionele hervormingen door te voeren. Hoewel de Commissie erkent dat het hervormde GVB uit 2002 verbeteringen heeft voort gebracht, bestaan er volgens de Commissie een reeks uitdagingen op het gebied van duurzaamheid die op korte termijn dienen te worden opgelost. Het gaat hier onder meer het terugdringen van overcapaciteit van de Europese visserijvloot en het voornemen van de Commissie om vissers zelf verantwoordelijk te maken voor duurzaam gebruik van de zee.

Volgens de Federatie van Visserijverenigingen dient de Commissie ervoor te waken dat de evaluatie voldoende rekening houdt met de specifieke situatie in iedere EU lidstaat. Zo

is de situatie in Nederland volgens de Federatie vaak anders dan in andere lidstaten, bijvoorbeeld wat de overcapaciteit betreft.

Formeel zal het GVB pas in 2012 worden hervormd. De basis van die hervormingen zal al in 2009 worden gelegd. In dat jaar komt de Commissie met een discussiedocument naar buiten en wordt een begin gemaakt met een brede consultatie met belanghebbenden.

Duurzaam vissen is prioriteit voor het ministerie van LNV

Het stimuleren van duurzame visserij staat hoog op de beleidsagenda van LNV voor 2009 en later. Het ministerie installeerde in 2006 de Task Force Duurzame Visserij om een economisch en ecologisch duurzaam perspectief voor de Noordzeekottervloot te creëren. De Noordzeevervisserij werd indertijd geconfronteerd met een flinke verslechterde economische situatie als gevolg van de afnemende vangstrechten en vangstmogelijkheden en stijgende oliepijzen. Deze Task Force gaf ook aanbevelingen voor de oprichting van het Visserij Innovatie Platform. Dit platform dient ter ondersteuning van energiebesparing, vermindering aantasting natuur en verhoging kwaliteit opbrengst.

Veel Nederlandse initiatieven om duurzaamheid te bevorderen worden (mede-) gefinancierd vanuit het Europese Visserijfonds (EVF). Deze middelen zijn niet beperkt tot de kottersector maar hebben ook betrekking op kwekers en zelfs de pelagische sector. Het operationele programma voor de inzet van middelen uit het EVF kent vier onderdelen:

- aanpassing van de vloot;
- aquacultuur, binnervisserij, verwerking en afzet van visserij en aquacultuurproducten;
- maatregelen van maatschappelijk belang;
- duurzame ontwikkeling van visserijgebieden.

Een budget van 44,6 mln euro voor de periode 2007-2013 is beschikbaar voor één saneringsronde en investeringen in visserijtechnieken. Bij de verduurzaming van vistechneken gaat het vooral om technieken die leiden tot minder bodemberoering en ongewenste bijvangsten alsook om technieken die het brandstofverbruik reduceren.

ILO Work in Fishing Convention

In 2007 heeft de ILO een Conventie uitgevaardigd waarin op wereldniveau afspraken over de arbeidsomstandigheden van vissers op zee zijn gemaakt. De Conventie omvat specifieke regels over de veiligheid, arbeidstijden, enz. Aangezien de arbeidsomstandigheden van vissers over de hele wereld verschillend zijn, kan de Conventie alleen in hoofdlijnen zinvol worden toegepast. Op hoofdlijnen voldoet Nederland aan de Conventie, zij het dat Nederland de Conventie niet heeft geratificeerd, net als de rest van de westerse wereld. In ieder geval is de Conventie niet bindend voor de Nederlandse visserijsector. De lading van de Conventie wordt wel al gedekt door Europese en (sub-) nationale wetgeving

3.3 Arbeidsmarkt

Instroom van gekwalificeerd personeel naar de sector neemt af

De instroom van gekwalificeerd personeel vanuit het onderwijs is gedurende de laatste jaren sterk afgenomen (van 67% in 2001 naar 11% in 2007). De instroom van nieuw gekwalificeerd personeel vanuit de visserij zelf is juist sterk toegenomen. De interesse om in de visserij te werken is de laatste jaren sterk afgenomen. De Europese Commissie heeft verschillende redenen:

- afgenomen interesse jongeren in het beroep visser;
- sociale status van visser is afgenomen naarmate inkomsten afnamen;
- het 'vrije leven' van vissers is door regelgeving aan banden gelegd;
- mogelijke verdiensten zijn in andere marine sectoren hoger;
- de vooruitzichten voor vissers zijn afgenomen.

Volgens de vissers zelf is er vooral sprake van bredere maatschappelijke oorzaken. Studenten kiezen tegenwoordig minder snel voor technische vakken en daarmee ook minder voor de visserij. Bovendien zijn sectoren als de visserij minder attractief ten tijde van economische voorspoed. Zodra het economische tij weer wat tegenzit, verwachten zij dat de instroom in de visserijsector weer zal toenemen.

Afname werkgelegenheid in de visserij

De werkgelegenheid in de visserij is afgenomen. Binnen de visserij verwacht men dat de daling de komende jaren zal doorzetten. In Nederland is het aantal aanscheppen al sterk gedaald, en met de aankomende saneringsronde zal dit aantal verder afnemen. Meer dan een derde (37%) verwacht de bedrijfsactiviteiten te beëindigen. Bovendien is op schepen het aantal opvarenden gereduceerd, om de besomming met zo min mogelijk crewleden te delen. Wel wordt aan het wettelijke minimum voldaan.

Toch bestaat er nog vraag naar vissers. Op verscheidene kotters bestaan personeelstekorten. Deze zijn onder meer opgevangen door de inzet van stagiaires voor het reguliere vissen in te zetten en door gebruik te maken van buitenlandse vissers.

Uitstroom vissers

De uitstroom van vissers is met 23 procent hoog. Het merendeel verlaat de visserij en gaat naar een ander bedrijf in de maritieme cluster. Ook bij niet-maritieme bedrijven genieten vissers een goede reputatie op grond van hun arbeidsmoraal. Afhankelijk van de economische infrastructuur in de nabijheid van vissersdorpen werken voormalige vissers ook in bijvoorbeeld de tapijten- of fietsindustrie.

3.4 Technologie

Verduurzaming vistuig

De Nederlandse kottervisserijsector is aan het experimenteren met nieuwe duurzame vistechieken om tong en schol te vangen. Traditioneel wordt daarvoor de boomkor gebruikt. De boomkorvisserij is nog altijd de grootste visserijtak in Nederland. Met behulp van de boomkor worden ijzeren kettingen over de bodem gesleept waardoor de bodemvissen worden opgeschrikt en in het net terecht komen. Die technologie vergt

echter veel brandstof en brengt bovendien nadelige gevolgen voor de zeebodem en dito flora en fauna met zich mee. Om bodemberoering en brandstofverbruik te reduceren zijn nieuwe vistechnieken ontwikkeld:

- pulskor;
- sumwing;
- hydrorig
- twinriggen
- outriggen.

Het gebruik van duurzame vistechnieken wordt gesubsidieerd. Het ministerie van LNV ziet vooral kansen voor de pulskor. De pulskor is een vistuig waarbij tong en schol met behulp van elektrische pulsen loskomen van de zeebodem. In 2008 zijn vijf Noordzeekotters middels subsidies met pulskors uitgerust. Uit interviews is gebleken dat de sector zelf het waarschijnlijk acht dat uiteindelijk een combinatie van nieuwe technieken tot een duurzame kottervisserij zal leiden. De pulskor alleen zou te kostbaar en onrendabel zijn in het gebruik.

Verduurzaming netten

Naast de vernieuwingen van het vistuig worden ook maatregelen genomen om de ongewenste bijvangst te verminderen. Ontsnappingsruimtes in de netten, bijvoorbeeld een 'overlevingsbak' of 'zeeflap', maken het mogelijk dat niet bedoelde vangsten automatisch worden gescheiden. Ook op dit terrein biedt het ministerie van LNV subsidies aan. Zo is bijvoorbeeld met de zeeflap geëxperimenteerd binnen de kenniskring van garnalenvissers.

Daling aantal kotters

Het aantal kotters dat onder Nederlandse vlag vaart is in de periode 1990-2005 gedaald. Terwijl in 1990 het totale motorvermogen nog 559.000 pk bedroeg, was dat in 2005 332.000 pk. Ook worden schepen gemiddeld steeds ouder. Het aandeel schepen ouder dan 20 jaar bedroeg lange tijd ongeveer 40 procent. In de jaren 2004-2005 is dat aandeel met 8 procent gestegen.

Beperking motorvermogens en zelfregulering in de sector

Sinds het begin jaren tachtig zijn vissersvaartuigen groter dan 50 brutoregister ton, maximaal 300 pk en met een gemiddelde lengte van 23,95 in de 12-mijlszone in bedrijf (Eurokotters). Aan het einde van de jaren tachtig werden ook wettelijke maatregelen genomen voor de Noordzeekotters: max 2000 pk. In de praktijk blijken nog veel motoren van Noordzeekotters een hoger motorvermogen te leveren dan is toegestaan. Naast een zegelplan en gerichte controles van de overheid voorziet een privaat arrangement sinds 2005 in een stelsel van private controles en private sancties bij niet-naleving.

Nieuwe koelsystemen

Op pelagische vistrawlers zijn nieuwe 'groenere' koelsystemen geïnstalleerd. Nadat het gebruik van freongas werd verboden zijn nieuwe stikstof- en/ of koolstofsysteem aan boord geïntroduceerd. Ook al hebben kotters niet zulke omvangrijke koelsystemen aan boord als pelagische vistrawlers, gebruiken ook zij nieuwe koelmethoden. Het nieuwe scherfijns en flowijs vereisen andere koelmiddelen en bieden een betere kwaliteit dan voorheen

Multifunctioneel schip

In het licht van afnemende vangstrechten en vangstmogelijkheden moeten ondernemers in de kottervisserijsector andere mogelijkheden vinden om inkomsten te vergaren. De ‘multipurpose maritiem ondernemer’ kan zijn schip bijvoorbeeld inzetten als (reddings-) schip voor offshore activiteiten of voor toeristische cq. recreatieve doeleinden. In sommige gevallen zal een aanpassing van het schip noodzakelijk zijn

3.5 Bedrijfsorganisatorisch

Het maken van een ondernemingsplan wordt steeds belangrijker in de visserijsector

Ter bevordering van goed ondernemerschap biedt het ministerie van LNV ondersteuning voor vissers om samen met experts een businessplan op te stellen. De ondernemer dient zelf het initiatief te nemen om een dergelijk plan op te stellen en van tijd tot tijd aan te passen als gevolg van veranderde omstandigheden en met het oog op toekomstige gebeurtenissen en ontwikkelingen. Ook stellen banken veelal een ondernemingsplan verplicht bij financieringsaanvragen van vissers.

In de kottervisserijsector zelf groeit het besef dat een bedrijfseconomische strategie noodzakelijk is voor commercieel welslagen.

Opkomst multipurpose maritiem ondernemer

Ter compensatie van de afnemende vismogelijkheden zullen vissers als multipurpose maritiem ondernemers nieuwe diensten aanbieden cq. maritieme functies vervullen in bijvoorbeeld de recreatieve, offshore en waterbouwsectoren. De ‘dayrates’ die voor deze diensten worden betaald zijn bijzonder aantrekkelijk en stellen vissers in staat om in nieuwe schepen te investeren.

Toenemende populariteit duurzaamheidlabels

Bedrijven met een ecolabel van het Marine Stewardship Council houden zich aan de verschillende MSC standaarden over duurzame visserij. Tevens is de vis die zij verkopen volledig traceerbaar. Zowel de pelagische als de kottervisserijsector kan een dergelijk ecolabel vergaren.

Het MSC is oorspronkelijk een initiatief van het WNF en Unilever maar is inmiddels een mondiale NGO gericht op de duurzame visserij. Een MSC certificaat wordt verleend op grond van een reeks principes waaraan een visser/ rederij moet voldoen: Deze dient zijn activiteiten te richten op een duurzame omvang van het bestand, op het bewaken van het ecosysteem, en op een effectief visserijbeheer.

Vissers/ rederijen met het MSC ecolabel worden nadien onderworpen aan een MSC Chain of Custody (CoC)-certificering. Door de gehele keten te certificeren, wordt de traceerbaarheid van het MSC product gewaarborgd. Hierdoor kan men er zeker van zijn dat het product gedurende het hele productieproces, van bron tot bord, niet in aanraking is geweest met niet-gecertificeerde producten.

Vanuit de hele keten bezien zijn het veelal de vissers of de kleinschalige eindschakels (viswinkels en restauranthouders) die het initiatief nemen tot verduurzaming van de

keten. De vissers die een dergelijk initiatief nemen zijn meestal de hoger opgeleide vissers die kennis hebben van het veld en weten welke subsidies ze kunnen aanvragen. Inmiddels hebben al verscheidene schakels in de Nederlandse visketen een ecolabel. Onlangs heeft de eerste twinrig-kotter uit Urk een MSC ecolabel gekregen.

Het Responsible Fishing Scheme keurmerk gaat nog veel verder dan het MSC label. Bij het verlenen van dat keurmerk wordt namelijk ook rekening gehouden met de manier waarop wordt gevestigd, de competentie van de crew, het schip zelf, en het milieubewustzijn van de vissers. De sector verwacht dat dit keurmerk in de toekomst vaker zal worden gebruikt dan nu het geval is.

3.6 Internationale ontwikkelingen

Internationalisering rederijen

Rederijen krijgen een meer internationaal karakter. Om onbenut quotum in het buitenland aan te boren zijn vanaf 2003 enkele onder Nederlandse vlag varende vriestrawlers verkocht aan dochterrederijen in het buitenland en in 2004 zijn daar nog trawlers bij gekomen (In de laatste jaren zijn ruim 12 grote vriestrawlers onder buitenlandse vlag gebracht). Ook vissen trawlers (veel verder weg. Zo is de pelagische visserij actief in de kust bij Mauritanië en in de internationale wateren voor de kust van Chili en Peru. Ter voorkoming van leegvissen wordt voor met die landen op dit moment een regionaal visserijakkoord voorbereidt, waarbij de Nederlandse pelagische visserij is betrokken.

Internationalisering heeft ook plaats gevonden in de kottersector. Vele tientallen Britse, Duitse, Deense, en Belgische kotters zijn met hun vangstrechten in de afgelopen 20 jaar in het bezit gekomen van Nederlandse vissers.

Internationalisering crews

Met de toenemende verscheidenheid van crewleden aan boord worden taal en cultuur belangrijker. Terwijl de schipper al vanouds de Engelse taal diende te beheersen, moeten tegenwoordig ook de andere rangen, waaronder machinisten, Engels spreken om met buitenlandse opvarenden te kunnen communiceren. Ook moeten Nederlandse opvarenden meer rekening houden met culturele eigenschappen zoals eet- en drankgewoontes van buitenlandse crewleden.

De internationalisering van crews maakt ook het gebruik van de STCW-F certificering urgenter. Met dit certificaat kunnen diploma's en competenties uit de hele wereld beter met elkaar worden vergeleken.

Internationale handel is toegenomen

De importwaarde van vis (met name bevroren vis) vanuit de EU vertoont een stijgende lijn over de hele periode 1990 – 2005. Import van vis vanuit niet-EU landen steeg aanvankelijk tot begin 21e eeuw en stagneerde daarna.

De uitvoer van vis en visproducten steeg 1990-2005. De EU is de belangrijkste afzetregio (80% van de export). *Bevroren* vis en visvlees is veruit het belangrijkste exportproduct. De in- en uitvoer van *verse* vis nam tot 2001 toe en daalde of stagneerde daarna.

4 Gevolgen voor het BCP

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen per thema de gevolgen van trends en innovaties voor het BCP voor de kotter schipper aan de orde. De afweging of een geconstateerde trend of innovatie een aanpassing van het BCP rechtvaardigt, kortweg geduid als de relevantie, wordt eveneens in dit hoofdstuk beschreven.

4.2 Wet- en regelgeving

Gegeven het feit dat wetten algemeen geldend zijn, is de representativiteit van ontwikkelingen in wet- en regelgeving meestal hoog. De relevantie van de meeste ontwikkelingen op dit gebied is hoog, hoewel de precieze gevolgen nog niet kunnen worden ingeschat.

De relevantie van de totstandkoming van de ILO Conventie is laag. De invoering van deze Conventie heeft geen invloed op de Nederlandse beroepsbeoefenaar omdat de Conventie enerzijds niet in Nederland is geratificeerd en anderzijds de inhoud al in Europese en (sub-) nationale is vastgelegd.

Daarentegen is de relevantie van de ontwikkelingen omtrent het GVB hoog. Het GVB reguleert immers in belangrijke mate het vissersbestaan (onder meer door het vastleggen van de vangstquota). Aangezien de resultaten van de evaluatie van het GVB pas in de loop van de komende jaren bekend worden, kan op dit moment niet worden gesteld dat en op welke manier het toekomstige GVB gevolgen heeft voor de beroepspraktijk van kotter schippers.

De relevantie van het stimuleren van een duurzame visserijsector door het ministerie van LNV is hoog. Er komt geld beschikbaar voor het aanpassen van kotters om vistechnieken te verduurzamen en brandstof te besparen. Uiteindelijk zijn deze regels alleen relevant voor die kotter schippers die hun kotters willen verduurzamen en daarbij van subsidies gebruik willen maken. De wensen van de consument en hoge kosten (bijvoorbeeld de brandstofkosten) zullen veel kotter schippers (en hun partners in de maatschap) uiteindelijk dwingen om hun schip te verduurzamen. Dit hoeft echter niet te betekenen dat het BCP van kotter schippers inhoudelijk moet worden aangepast.

4.3 Arbeidsmarkt

Trends op het gebied van de arbeidsmarkt, de instroom van gekwalificeerd personeel, de afname van de werkgelegenheid in de visserij en de uitstroom van vissers, hebben geen gevolgen voor het BCP. Kotter schippers zijn als zzp'ers ondernemers en maken (meestal) deel uit van een maatschap. Zij varen vaak al met een wettelijk minimum aan andere opvarenden (zzp'ers) op een schip waardoor er van een herverdeling van taken als gevolg van een tekort aan personeel. Het BCP verandert daardoor niet.

4.4 Technologie

Op het gebied van technologie zijn verschillende trends waargenomen. Het gaat hier vooral om innovatief vistuig, visnetten en koelingsmethoden. Veel van deze innovaties zijn gericht op verduurzaming, namelijk het beperken van bodemberoering, ongewenste bijvangst en brandstofverbruik. Dergelijke trends zijn vooral een issue voor kotter schippers die op tong en schol vissen. Hun BCP verandert echter niet. Kotter schippers dienen immers nog steeds kennis te hebben van visserijmethoden en de wijze waarop deze moeten worden toegepast.

Het bezit van technische kennis over de koelingsinstallatie aan boord is bovendien geen vereiste vaardigheid voor kotter schippers. Alle kotter schippers worden in het uitoefenen van hun beroep met de nieuwe koelmethodes geconfronteerd, maar hun BCP hoeft niet te worden aangepast.

Voorts laten trends zien dat de gemiddelde leeftijd van schepen toeneemt en dat aan het motorvermogen van schepen limieten zijn gesteld. Met deze trends zien veel schippers zich geconfronteerd. Van invloed op de BCP zijn zij niet.

Tot slot kan de technologie die aan boord van schepen wordt toegepast als gevolg van de opkomst van de multipurpose maritiem ondernemer veranderen (zie ook paragraaf 4.5 over het ondernemerschap).

4.5 Bedrijfsorganisatorisch

Alle kotter schippers zijn in wezen ondernemers. Uit de discussiebijeenkomst is gebleken dat veel vissers vooral proberen om in een “zo kort mogelijke tijd zoveel mogelijk vis te vangen”. De geïdentificeerde bedrijfseconomische ontwikkelingen tonen aan dat vissers, en daarmee met name de kotter schippers, hun gedrag moeten wijzen en in veel gevallen een op duurzaamheid gerichte bedrijfseconomische strategie moeten ontwikkelen. Het BCP omvat reeds de competentie ‘ondernemerschap’ en hoeft dus niet noodzakelijk te worden aangepast. Wel is het relatieve belang van deze competentie toegenomen.

Op bedrijfsorganisatorisch vlak zijn een drietal trends gevonden. Ten eerste het toenemende belang dat aan ondernemingsplannen wordt gehecht. Het opstellen van ondernemingsplannen wordt zowel actief door de overheid gestimuleerd alsook door de bancaire sector vereist. Ten tweede het toenemende belang van ecolabels. Kottersvissers

met ecolabels zijn echter nog zeer schaars, maar de belangstelling in de sector groeit. De opkomst van de multipurpose maritiem ondernemer als derde trend is een derde trend. Of de BCP van de kotter schipper moet worden aangepast kan afhankelijk zijn van welke extra functie de schipper van plan is te vervullen. De competenties van een schipper op een kotter die als rondvaartboot fungeert verschillen immers van die op een kotter als reddingsschip voor de offshore industrie. Over het algemeen zijn de bestaande vereiste vakmatige en methodische competenties zoals in de huidige BCP beschreven voldoende voor het functioneren van een kotter schipper op een multifunctionele kotter.

4.6 Internationale ontwikkelingen

De internationalisering van de visserijsector vindt al geruime tijd plaats. Dat geldt voor de internationalisering van de rederijen, de crews als voor de handel. De representativiteit is, met uitzondering van de internationalisering van crews, hoog aangezien veel kotter schippers hiermee te maken hebben. De relevantie echter, is laag omdat de manier van werken niet veranderd. De vereiste om de Engelse taal schriftelijk en mondeling te beheersen zoals dat in de huidige BCP is vereist, is daarom nog steeds actueel.

5 Advies over BCP

5.1 Inleiding

Het beroepscompetentieprofiel beschrijft de beroepspraktijk van een vakvolwassen beroepsbeoefenaar. Het BCP is zo opgesteld dat het duurzaam, flexibel en transparant is. Enerzijds is het BCP robuust en bestand tegen beperkte veranderingen in de beroepspraktijk die over een periode van enkele jaren plaatsvinden. Anderzijds dient het BCP van tijd tot tijd tegen het licht te worden gehouden om ontwikkelingen in de sector en in de beroepsuitoefening waar nodig te kunnen doorvoeren in het profiel. Bij onderhoud aan het BCP kunnen ontwikkelingen in het beroep snel verwerkt worden. De vaste structuur van beroepscompetentieprofielen maakt ze onderling vergelijkbaar en daarmee ook transparant.

Voor het BCP van Kotter Schipper is een actualiteitsanalyse uitgevoerd om na te gaan of, en zo ja op welke punten, het nodig is om het profiel aan te passen als gevolg van ontwikkelingen in de sector en in het beroep. Hiertoe is desk research verricht, zijn interviews met stakeholders uit de sector gehouden en is ter validatie en beoordeling van de gevonden ontwikkelingen een workshop gehouden. In hoofdstuk drie zijn de gevonden trends en innovaties beschreven. Ook is bepaald in welke mate de trends en innovaties zich in de sector of het beroep voordoen. Het voorgaande hoofdstuk beschrijft de gevolgen voor het BCP. Deze beschrijving vormt de input voor het advies.

5.2 Advies

Hoofdstuk vier laat zien dat er allerlei trends en innovaties spelen die het beroep van kotter schipper raken. Veranderingen in wet- en regelgeving, bewegingen op de arbeidsmarkt, technologische innovaties, bedrijfsorganisatorische verschuivingen en internationale ontwikkelingen doen zich voor. De criteria relevantie en representativiteit zijn als kritische filter op de gesignaleerde trends en innovaties geplaatst. Uit het toepassen van dit filter blijkt dat een groot deel van de geconstateerde ontwikkelingen een hoge mate van representativiteit kennen. Veel van de trends en innovaties hebben betrekking op de gehele beroepsgroep of een groot deel ervan, met name voor de kotter schippers die op Tong en Schol vissen. Voor de relevantie ligt dit anders. Er blijkt namelijk geen noodzaak te bestaan om de competenties in het BCP inhoudelijk aan te passen.

Duurzaamheid en ondernemerschap zijn de *keywords* in de huidige visserijsector in Nederland. Veel trends en innovaties houden hiermee verband. De competenties zoals die in het BCP zijn omschreven zijn echter van die (algemene) aard dat zij de bovenstaande

trends kunnen absorberen. Wel neemt het belang van sommige competenties, waaronder ondernemerschap, toe. Ook kan de opsomming van ontwikkelingen in het BCP worden geactualiseerd.

Bijlage 1 Lijst van geraadpleegde bronnen en personen

Geïnterviewde personen:

R. Luns – Sociaal Secretaris, Productschap Vis

L. de Boer – General Manager, Seatopia

J. Brouwer – Sectorhoofd, Berechja college

Cor Blonk – job opportunities and working conditions, Pelagic Freezer-trawler Association

Geraadpleegde bronnen:

ECORYS (2008). Monitor maritieme arbeidsmarkt 2008. Manuscript voor het ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Europese Commissie (2006). Employment in the Fisheries Sector.

http://ec.europa.eu/fisheries/press_corner/press_releases/2008/com08_60_nl.htm

LEI (2007). Ondernemerschap en ketensamenwerking in de vissector. Transitie naar duurzaamheid.

LEI (2007). Visserij in trends.

LEI (2007). Visserij in cijfers.

http://www.visserij.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=311&Itemid=34

http://www.minlnv.nl/portal/page?_pageid=116,1641301&_dad=portal&_schema=PORTAL

http://www.minlnv.nl/portal/page?_pageid=116,1640848&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_document_id=110888&p_node_id=1541260&p_mode=BROWSE

http://www.minlnv.nl/portal/page?_pageid=116,1640333&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_news_item_id=23209

Min LNV (2008). Ondernemen in innovatie. Nieuwsbrief van het ministerie van LNV. Nummer 22, maart/april 2008. Internet:

http://www.kenniskringvisserij.wur.nl/NR/rdonlyres/B59908EC-49EA-4DBF-8BBC-D06C59A9A45C/66270/Ondernemen_in_innovatie_LNV.pdf

Min LNV (2008). Perspectief voor een duurzame visserij. Het Europese Visserij Fonds in kort bestek.

<http://www.visserijinnovatieplatform.nl/>

http://www.visserijinnovatieplatform.nl/proefprojecten/proefprojecten_innovatieprojecten

http://www.visserijinnovatieplatform.nl/column/column_van_visserman_naar_mar

<http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C188>

Task Force Duurzame Noordzevisserij (2006). Vissen met tegenwind. Internet:
http://www.pvis.nl/pages/Actueel/2006/Actueel_20060427_Vissen%20met%20tegenwind.pdf

http://www.visbureau.nl/download/doc/Presentatie_Gerard_van_Balsfoort_-_18-5.pdf

www.goedevissers.nl

http://www.sme-maritiem.nl/aktueel/vissen_met_tegenwind.html

Bijlage 2 Overzicht van geïnventariseerde trends en innovaties

Wet- en regelgeving

Trend / innovatie

Evaluatie Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) in 2009

Representativiteit

Hoog: Deze ontwikkeling gaat de hele beroepsgroep aan.

Omschrijving ontwikkeling

Evaluatie Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) in 2009

Het Europese visserijbeleid is hoofdzakelijk vastgelegd in verordeningen die bindend zijn voor de lidstaten van de Europese Unie, waaronder Nederland. Het GVB bestaat in wezen uit vier elementen:

- instandhoudingbeleid ter bescherming van visgronden en visbestanden;
- structuurbeleid met als doel de vlootcapaciteit en de infrastructuur te reguleren;
- marktbeleid om de markt te stabiliseren;
- extern beleid voor overeenkomsten met derde landen over de visserij.

Voor de vissers speelt uiteraard het instandhoudingbeleid een grote rol. Maatregelen op dit gebied omvatten regels voor onder meer de total allowable catches (TAC), visvangstbeperkingen, technische regels op het gebied van vistuig, en verplichtingen om de vangst te registeren.

In 2002 is het GVB grondig hervormd om het doeltreffender te maken. Het hervormde beleid kenmerkte zich door een langetermijnaanpak, een nieuw vlootbeleid, verbeterde toepassing van de regels, en meer betrokkenheid van de belanghebbenden.

In 2008 heeft de Europese Commissie besloten om het GVB volledig te herzien om op grond hiervan institutionele hervormingen door te voeren. Hoewel de Commissie erkent dat het hervormde GVB uit 2002 verbeteringen heeft voort gebracht, bestaan er volgens de Commissie een reeks uitdagingen op het gebied van duurzaamheid die op korte termijn dienen te worden opgelost. Het gaat hier onder meer het terugdringen van overcapaciteit van de Europese visserijvloot en het voornemen van de Commissie om vissers zelf verantwoordelijk te maken voor duurzaam gebruik van de zee.

Volgens de Federatie van Visserijverenigingen dient de Commissie ervoor te waken dat de evaluatie voldoende rekening houdt met de specifieke situatie in iedere EU lidstaat. Zo

is de situatie in Nederland volgens de Federatie vaak anders dan in andere lidstaten, bijvoorbeeld wat de overcapaciteit betreft.

Formeel zal het GVB pas in 2012 worden hervormd. De basis van die hervormingen zal al in 2009 worden gelegd. In dat jaar komt de Commissie met een discussiedocument naar buiten en wordt een begin gemaakt met een brede consultatie met belanghebbenden.

Relevantie

Hoog, voor Nederlandse kotters schippers brengt een nieuw GVB vrijwel zeker gevolgen met zich mee.

Gevolgen voor BCP

Geen/ gevolgen nog onbekend

Bron(nen)

http://ec.europa.eu/fisheries/press_corner/press_releases/2008/com08_60_nl.htm

http://www.visserij.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=311&Itemid=34

Wet- en regelgeving

Trend / innovatie

Duurzaam vissen als prioriteit van het ministerie van LNV

Representativiteit

Hoog: Deze ontwikkeling gaat de hele beroepsgroep aan.

Omschrijving ontwikkeling

Het stimuleren van duurzame visserij staat hoog op de beleidsagenda van LNV voor 2009 en later. Het ministerie installeerde in 2006 de Task Force Duurzame Visserij om een economisch en ecologisch duurzaam perspectief voor de Noordzeekottervloot te creëren. De Noordzeevervisserij werd indertijd geconfronteerd met een flinke verslechterde economische situatie als gevolg van de afnemende vangstrechten en vangstmogelijkheden en stijgende olieprijs. Deze Task Force gaf ook aanbevelingen voor de oprichting van het Visserij Innovatie Platform. Dit platform dient ter ondersteuning van energiebesparing, vermindering aantasting natuur en verhoging kwaliteit opbrengst. Veel Nederlandse initiatieven om te duurzaamheid te bevorderen worden (mede-) gefinancierd vanuit het Europese Visserijfonds (EVF). Deze middelen zijn niet beperkt tot de kottersector maar hebben ook betrekking op kwekers en zelfs de pelagische sector. Het operationele programma voor de inzet van middelen uit het EVF kent vier onderdelen:

- aanpassing van de vloot;
- aquacultuur, binnenvisserij, verwerking en afzet van visserij en aquacultuurproducten;
- maatregelen van maatschappelijk belang;
- duurzame ontwikkeling van visserijgebieden.

Voor het eerste onderdeel brengt implicaties voor de kottersector met zich mee. Een budget van 44,6 mln Euro voor de periode 2007-2013 is beschikbaar voor één saneringsronde en investeringen in visserijtechnieken. Bij de verduurzaming van vistechneken gaat het vooral om technieken die leiden tot minder bodemberoering en ongewenste bijvangsten alsook om technieken die het brandstofverbruik reduceren.

Relevantie

Hoog, voor Nederlandse kotterschippers biedt de verduurzaming van het beleid van LNV kansen om bijvoorbeeld in duurzaamheid te investeren.

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

http://www.minlnv.nl/portal/page?_pageid=116,1641301&_dad=portal&_schema=PORTAL

<http://www.visserijinnovatieplatform.nl/>

Wet- en regelgeving

Trend / innovatie

ILO Work in Fishing Convention

Representativiteit

Laag: Is niet direct van belang voor de beroepsgroep.

Omschrijving ontwikkeling

In 2007 heeft de ILO een Conventie uitgevaardigd waarin op wereldniveau afspraken over de arbeidsomstandigheden van vissers op zee zijn gemaakt. De Conventie omvat specifieke regels over de veiligheid, arbeidstijden, enz. Aangezien de arbeidsomstandigheden van vissers over de hele wereld verschillend zijn, kan de Conventie alleen in hoofdlijnen zinvol worden toegepast. Op hoofdlijnen voldoet Nederland aan de Conventie, zij het dat Nederland de Conventie niet heeft geratificeerd, net als de rest van de westerse wereld. In ieder geval is de Conventie niet bindend voor de Nederlandse visserijsector. De lading van de Conventie wordt wel al gedekt door Europese en (sub-) nationale wetgeving.

Relevantie

Laag: Nederland heeft de Conventie (nog) niet geratificeerd.

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

<http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C188>

Arbeidsmarkt

Trend / innovatie

Instroom van gekwalificeerd personeel naar de sector neemt af

Representativiteit

Hoog: Deze ontwikkeling gaat de hele beroepsgroep aan.

Omschrijving ontwikkeling

De instroom van gekwalificeerd personeel vanuit het onderwijs is gedurende de laatste jaren sterk afgenomen (van 67% in 2001 naar 11% in 2007). De instroom van nieuw gekwalificeerd personeel vanuit de visserij zelf is juist sterk toegenomen. Het interesse om in de visserij te werken is de laatste jaren sterk afgenomen. De Europese Commissie heeft verschillende redenen:

- afgenomen interesse jongeren in het beroep visser;
- sociale status van visser is afgenomen naarmate inkomsten afnamen;
- het 'vrije leven' van vissers is door regelgeving aan banden gelegd;
- mogelijke verdiensten zijn in andere marine sectoren hoger;
- de vooruitzichten voor vissers zijn afgenomen.

Volgens de vissers zelf is er vooral sprake van bredere maatschappelijke oorzaken. Studenten kiezen tegenwoordig minder snel voor technische vakken en daarmee ook minder voor de visserij. Bovendien zijn sectoren als de visserij minder attractief ten tijde van economische voorspoed. Zodra het economische tij weer wat tegenzit, verwachten zij dat de instroom in de visserijsector weer zal toenemen.

Relevantie

Laag: niet van invloed op het BCP

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

Europese Commissie (2006). Employment in the Fisheries Sector. ECORYS (2008). Monitor maritieme arbeidsmarkt 2008. Manuscript voor het ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Arbeidsmarkt

Trend / innovatie

Afname werkgelegenheid in de visserij

Representativiteit

Hoog: Deze ontwikkeling gaat de hele beroepsgroep aan.

Omschrijving ontwikkeling

De werkgelegenheid in de visserij is afgenomen. Binnen de visserij verwacht men dat de daling de komende jaren zal doorzetten. In Nederland is het aantal anschepen al sterk gedaald, en met de aankomende saneringsronde zal dit aantal verder afnemen. Meer dan een derde (37%) verwacht de bedrijfsactiviteiten te beëindigen.

Reductie crew. Op schepen is het aantal opvarenden gereduceerd, om de besomming met zo min mogelijk crewleden te delen. Wel wordt aan het wettelijke minimum voldaan. Toch bestaat er nog vraag naar vissers. Op verscheidene kotters bestaan personeelstekorten. Deze zijn onder meer opgevangen door de inzet van stagiaires voor het reguliere vissen in te zetten en door gebruik te maken van buitenlandse vissers.

Relevantie

Laag: niet van invloed op het BCP

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

ECORYS (2008). Monitor maritieme arbeidsmarkt 2008. Manuscript voor het ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Arbeidsmarkt

Trend / innovatie

Uitstroom vissers

Representativiteit

Hoog: Deze ontwikkeling gaat de hele beroepsgroep aan.

Omschrijving ontwikkeling

De uitstroom van vissers is met 23 procent hoog. Het merendeel verlaat de visserij en gaat naar een ander bedrijf in de maritieme cluster. Ook bij niet-maritieme bedrijven genieten vissers een goede reputatie op grond van hun arbeidsmoraal. Afhankelijk van de economische infrastructuur in de nabijheid van vissersdorpen werken voormalige vissers ook in bijvoorbeeld de tapijten- of fietsindustrie.

Relevantie

Laag: niet van invloed op het BCP

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

ECORYS (2008). Monitor maritieme arbeidsmarkt 2008. Manuscript voor het ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Technologie

Trend / innovatie

Verduurzaming vistuig

Representativiteit

Hoog: een groot deel van de beroepsgroep heeft hiermee te maken.

Omschrijving ontwikkeling

De Nederlandse kottervisserijsector is aan het experimenteren met nieuwe duurzame vistechnieken om tong en schol te vangen. Traditioneel wordt daarvoor de boomkor gebruikt. De boomkorvisserij is nog altijd de grootste visserijtak in Nederland. Met behulp van de boomkor worden ijzeren kettingen over de bodem gesleept waardoor de bodemvissen worden opgeschrikt en in het net terecht komen. Die technologie vergt echter veel brandstof en brengt bovendien nadelige gevolgen voor de zeebodem en dito flora en fauna met zich mee. Om bodemberoering en brandstofverbruik te reduceren zijn nieuwe vistechnieken ontwikkeld:

- pulskor;
- sumwing;
- hydrorig;
- twinriggen;
- outriggen.

Het gebruik van duurzame vistechnieken wordt gesubsidieerd. Het ministerie van LNV ziet vooral kansen voor de pulskor. De pulskor is een vistuig waarbij tong en schol met behulp van elektrische pulsen loskomen van de zeebodem. In 2008 zijn vijf Noordzeekotters middels subsidies met pulskors uitgerust. Uit interviews is gebleken dat de sector zelf het waarschijnlijk acht dat uiteindelijk een combinatie van nieuwe technieken tot een duurzame kottervisserij zal leiden. De pulskor alleen zou te kostbaar en onrendabel zijn in het gebruik.

Relevantie

Laag: niet van invloed op het BCP

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

http://www.visserijinnovatieplatform.nl/proefprojecten/proefprojecten_innovatieprojecten

http://www.minInv.nl/portal/page?_pageid=116,1640848&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_document_id=110888&p_node_id=1541260&p_mode=BROWSE

http://www.minInv.nl/portal/page?_pageid=116,1640333&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_news_item_id=23209

Task Force Duurzame Noordzeevervisserij (2006). Vissen met tegenwind. Internet:
http://www.pvis.nl/pages/Actueel/2006/Actueel_20060427_Vissen%20met%20tegenwind.pdf

Min LNV (2008). Perspectief voor een duurzame visserij. Het Europese Visserij Fonds in kort bestek.

Technologie

Trend / innovatie

Verduurzaming netten

Representativiteit

Hoog: een groot deel van de beroepsgroep heeft hiermee te maken.

Omschrijving ontwikkeling

Naast de vernieuwingen van het vistuig worden ook maatregelen genomen om de ongewenste bijvangst te verminderen. Ontsnappingsruimtes in de netten, bijvoorbeeld een 'overlevingsbak' of 'zeeflap', maken het mogelijk dat niet bedoelde vangsten automatisch worden gescheiden. Ook op dit terrein biedt het ministerie van LNV subsidies aan. Zo is bijvoorbeeld met de zeeflap geëxperimenteerd binnen de kenniskring van garnalenvissers.

Relevantie

Laag: niet van invloed op het BCP

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

http://www.visserijinnovatieplatform.nl/proefprojecten/proefprojecten_innovatieprojecten

Min LNV (2008). Ondernemen in innovatie. Nieuwsbrief van het ministerie van LNV. Nummer 22, maart/april 2008. Internet:

http://www.kenniskringvisserij.wur.nl/NR/rdonlyres/B59908EC-49EA-4DBF-8BBC-D06C59A9A45C/66270/Ondernemen_in_innovatie_LNV.pdf

Technologie

Trend / innovatie

Daling aantal kotters en stijging leeftijd

Representativiteit

Hoog: een groot deel van de beroepsgroep heeft hiermee te maken.

Omschrijving ontwikkeling

Het aantal kotters dat onder Nederlandse vlag vaart is in de periode 1990-2005 gedaald. Terwijl in 1990 het totale motorvermogen nog 559.000 pk bedroeg, was dat in 2005 332.000 pk. Ook worden schepen gemiddeld steeds ouder. Het aandeel schepen ouder dan 20 jaar bedroeg lange tijd ongeveer 40%. In de jaren 2004-2005 is dat aandeel met 8 % gestegen

Relevantie

Laag: niet van invloed op het BCP

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

LEI (2007). Visserij in trends.

Technologie

Trend / innovatie

Beperking motorvermogens en zelfregulering in de sector

Representativiteit

Hoog: een groot deel van de beroepsgroep heeft hiermee te maken.

Omschrijving ontwikkeling

Sinds het begin jaren tachtig zijn vissersvaartuigen groter dan 50 brutoregister ton, maximaal 300 pk en met een gemiddelde lengte van 23,95 in de 12-mijlszone in bedrijf (Eurokotters). Aan het einde van de jaren tachtig werden ook wettelijke maatregelen genomen voor de Noordzeekotters: max 2000 pk. In de praktijk blijken nog veel motoren van Noordzeekotters een hoger motorvermogen te leveren dan is toegestaan. Naast een zegelplan en gerichte controles van de overheid voorziet een privaat arrangement sinds 2005 in een stelsel van private controles en private sancties bij niet-naleving.

Relevantie

Laag: niet van invloed op het BCP

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

LEI (2007). Co-management en motorvermogen. Nulmeting van opvattingen van vissers.
Internet: http://www.lei.dlo.nl/publicaties/PDF/2007/6_xxx/6_07_09.pdf

Technologie

Trend / innovatie

Nieuwe koelsystemen

Representativiteit

Hoog: een groot deel van de beroepsgroep heeft hiermee te maken.

Omschrijving ontwikkeling

Ook al hebben kotters niet zulke omvangrijke koelsystemen aan boord als pelagische vistrawlers, gebruiken ook zij nieuwe koelmethoden. Het nieuwe scherfijns en flowijs vereisen andere koelmiddelen en bieden een betere kwaliteit dan voorheen.

Relevantie

Laag: niet van invloed op het BCP

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

Discussiebijeenkomst Urk.

Technologie

Trend / innovatie

Multifunctioneel schip

Representativiteit

Laag: Geldt (nog) voor een beperkt deel van de beroepsgroep.

Omschrijving ontwikkeling

In het licht van afnemende vangstrechten en vangstmogelijkheden moeten ondernemers in de kottervisserijsector andere mogelijkheden vinden om inkomsten te vergaren. De 'multipurpose maritiem ondernemer' kan zijn schip bijvoorbeeld inzetten als (reddings-) schip voor offshore activiteiten of voor toeristische cq. recreatieve doeleinden. In sommige gevallen zal een aanpassing van het schip noodzakelijk zijn.

Relevantie

Laag: vereist geen aanpassing van het BCP.

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

http://www.visserijinnovatieplatform.nl/column/column_van_visserman_naar_mar

Bedrijfsorganisatorisch

Trend / innovatie

Het maken van een ondernemingsplan wordt steeds belangrijker in de visserijsector

Representativiteit

Hoog: een groot deel van de beroepsgroep heeft hiermee te maken.

Omschrijving ontwikkeling

Ter bevordering van goed ondernemerschap biedt het ministerie van LNV ondersteuning voor vissers om samen met experts een businessplan op te stellen. De ondernemer dient zelf het initiatief te nemen om een dergelijk plan op te stellen en van tijd tot tijd aan te passen als gevolg van veranderde omstandigheden en met het oog op toekomstige gebeurtenissen en ontwikkelingen. Ook stellen banken veelal een ondernemingsplan verplicht bij financieringsaanvragen van vissers.

In de kottervisserijsector zelf groeit het besef dat een bedrijfseconomische strategie noodzakelijk is voor commercieel welslagen.

Relevantie

Laag: vereist geen aanpassing van het BCP.

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

http://www.minlnv.nl/portal/page?_pageid=116,1640333&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_news_item_id=23666

Bedrijfsorganisatorisch

Trend / innovatie

Opkomst multipurpose maritiem ondernemer

Representativiteit

Laag: Geldt (nog) voor een beperkt deel van de beroepsgroep.

Omschrijving ontwikkeling

Ter compensatie van de afnemende vismogelijkheden zullen vissers als multipurpose maritiem ondernemers nieuwe diensten aanbieden cq. maritieme functies vervullen in bijvoorbeeld de recreatieve, offshore en waterbouwsectoren. De 'dayrates' die voor deze diensten worden betaald zijn bijzonder aantrekkelijk en stellen vissers in staat om in nieuwe schepen te investeren.

Relevantie

Laag: vereist over het algemeen geen aanpassing van het BCP.

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

http://www.visserijinnovatieplatform.nl/column/column_van_visserman_naar_mar

Bedrijfsorganisatorisch

Trend / innovatie

Toenemende populariteit duurzaamheidlabels

Representativiteit

Laag: Geldt (nog) voor een beperkt deel van de beroepsgroep.

Omschrijving ontwikkeling

Bedrijven met een ecolabel van het Marine Stewardship Council houden zich aan de verschillende MSC standaarden over duurzame visserij. Tevens is de vis die zij verkopen volledig traceerbaar. Zowel de pelagische als de kottervisserijsector kan een dergelijk ecolabel vergaren.

Het MSC is oorspronkelijk een initiatief van het WNF en Unilever maar is inmiddels een mondiale NGO gericht op de duurzame visserij. Een MSC certificaat wordt verleend op grond van een reeks principes waaraan een visser/ rederij moet voldoen: Deze dient zijn activiteiten te richten op een duurzame omvang van het bestand, op het bewaken van het ecosysteem, en op een effectief visserijbeheer.

Vissers/ rederijen met het MSC ecolabel worden nadien onderworpen aan een MSC Chain of Custody (CoC)-certificering. Door de gehele keten te certificeren, wordt de traceerbaarheid van het MSC product gewaarborgd. Hierdoor kan men er zeker van zijn dat het product gedurende het hele productieproces, van bron tot bord, niet in aanraking is geweest met niet-gecertificeerde producten.

Vanuit de hele keten bezien zijn het veelal de vissers of de kleinschalige eindschakels (viswinkels en restauranthouders) die het initiatief nemen tot verduurzaming van de keten. De vissers die een dergelijk initiatief nemen zijn meestal de hoger opgeleide vissers die kennis hebben van het veld en weten welke subsidies ze kunnen aanvragen.

Inmiddels hebben al verscheidene schakels in de Nederlandse visketen een ecolabel.

Onlangs heeft de eerste twinrig-kotter uit Urk een MSC ecolabel gekregen.

Het Responsible Fishing Scheme keurmerk gaat nog veel verder dan het MSC label. Bij het verlenen van dat keurmerk wordt namelijk ook rekening gehouden met de manier waarop wordt gevestigd, de competentie van de crew, het schip zelf, en het milieubewustzijn van de vissers. De sector verwacht dat dit keurmerk in de toekomst vaker zal worden gebruikt dan nu het geval is.

Relevantie

Laag: vereist geen aanpassing van het BCP.

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

http://www.visbureau.nl/download/doc/Presentatie_Gerard_van_Balsfoort_-_18-5.pdf
LEI (2007). Ondernemerschap en ketensamenwerking in de vissector. Transitie naar duurzaamheid.

www.goedevissers.nl

Internationale ontwikkelingen

Trend / innovatie

Internationalisering rederijen

Representativiteit

Hoog: een groot deel van de beroepsgroep heeft hiermee te maken.

Omschrijving ontwikkeling

Rederijen krijgen een meer internationaal karakter en internationalisering heeft ook plaats gevonden in de kottersector. Vele tientallen Britse, Duitse, Deense, en Belgische kotters zijn met hun vangstrechten in de afgelopen 20 jaar in het bezit gekomen van Nederlandse vissers.

Relevantie

Laag: vereist geen aanpassing van het BCP.

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

http://www.sme-maritiem.nl/aktueel/vissen_met_tegenwind.html

Internationale ontwikkelingen

Trend / innovatie

Internationalisering crews

Representativiteit

Laag: Geldt (nog) voor een beperkt deel van de beroepsgroep.

Omschrijving ontwikkeling

Met de toenemende verscheidenheid van crewleden aan boord worden taal en cultuur belangrijker. Terwijl de schipper al vanouds de Engelse taal diende te beheersen, moeten tegenwoordig ook de andere rangen, waaronder machinisten, Engels spreken om met buitenlandse opvarenden te kunnen communiceren. Ook moeten Nederlandse opvarenden meer rekening houden met culturele eigenschappen zoals eet- en drankgewoontes van buitenlandse crewleden.

De internationalisering van crews maakt ook het gebruik van de STCW-F certificering urgenter. Met dit certificaat kunnen diploma's en competenties uit de hele wereld beter met elkaar worden vergeleken.

Relevantie

Laag: vereist geen aanpassing van het BCP.

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

Europese Commissie (2006). Employment in the Fisheries Sector.
Pelagic Freezertrawler Association (PFA).

Internationale ontwikkelingen

Trend / innovatie

Buitenlandse handel groeit

Representativiteit

Hoog: een groot deel van de beroepsgroep heeft hiermee te maken.

Omschrijving ontwikkeling

De importwaarde van vis (met name bevroren vis) vanuit de EU vertoont een stijgende lijn over de hele periode 1990 – 2005. Import van vis vanuit niet-EU landen steeg aanvankelijk tot begin 21e eeuw en stagneerde daarna.

De uitvoer van vis en visproducten steeg 1990-2005. De EU is de belangrijkste afzetregio (80% van de export). Bevroren vis en visvlees is veruit het belangrijkste exportproduct. De in- en uitvoer van verse vis nam tot 2001 toe en daalde of stagneerde daarna.

Relevantie

Laag: vereist geen aanpassing van het BCP.

Gevolgen voor BCP

Geen

Bron(nen)

LEI (2007). Visserij in trends.

LEI (2007). Visserij in cijfers.